

AZ ŐSI VILÁGKÉP ÖRÖKSÉGE (VI/38.)

Huszárik László (Székesfehérvár):

Zodiákus a kelták földjén

1927-ben *Katherine Maltwood* fedezte fel Somerset tartomány Glastonbury városának szomszédságában a dombok között fekvő, gigantikus földmunkákkal, utakkal, ösvényekkel, földsáncokkal, mesterséges dombokkal és vízfolyásokkal alakított, több kilométeres figurák alkotta 'tájszobrászati' zodiákust. A 12 jegy közül 10 egyezik az eddig megismert jegyekkel, kettő más alakkal van ábrázolva, illetve a körön kívül kettő óriási kutya alak őrzi az égövi jegyek tájképeit. A külső 'kutyák' megfelelhetnek a Procyon és Szíriusz csillagok jelképeinek, ezek ma is a Kutya csillagképekben találhatóak meg.

Jelen ismereteink szerint nem adható ésszerű válasz arra, hogy ki készíthetett el egy több száz km²-en elterülő, több alakos földképet. A tájképi alakok a földről nem láthatók, csak a levegőből. Kik készítették, milyen tervek alapján? Vajon építetői tudtak repülni? Írásos emlékek hiányában csak tradíciókhoz és mítikus emlékekbe kapaszkodhatunk, szerencsére a térség bővelkedik ezekben. A walesiek kelta népe úgy tartja, hogy civilizációjuk megteremtői keletről származnak és tudásukat Kis Ázsiából hozták magukkal.¹ Maltwood és dr. L. A. Waddel továbbment, és sumer eredettel kapcsolta össze Cymry népét, kiknek elődei sumer kolonizálóként jelentek meg i. e. 2700 körül. A *sumer* és *Somerset* népe egyaránt a Nap gyermekei. Druida papjaik napjainkig ápolják a Naphoz kapcsolódó kultuszaikat. Írország kelta mítoszai is keleti származásukra emlékeztetnek, őseik között tisztelték Noé és Magóg leszármazottait, eredettörténetük szerint Nemed ősük Szkítiából vándorolt a brit szigetre.² Mesterházi magyarázata szerint a kelta népek közép-európai letelepedésük előtt ugyanarról a földrajzi térségből, a termékeny félhold tájairól és Kis Ázsiából jöttek. Nevük a keletről származó népek gyűjtőneve volt. A kelta szó – keltai, keltoi – a 'kel'

---

¹ K. E. Maltwood: „The discovery of a prehistoric zodiac in England.” *Journal of the Royal Astronomical Society of Canada* /1943/09.

² Michael Foss: *Kelta mítoszok és legendák. Kik vagyunk?* Gold Book.

gyökből származik, kelni, felemelkedni jelentésű, eredetileg „azonos a magyar keleti szóval, amely kelet alakjában azt a tájat jelenti, ahol a nap felkel.”³

Az égövi jegyek ábrázolását megfigyelve megállapíthatjuk, hogy többségük a ma ismert jegyeket mutatja, de vannak eltérések. Láthatjuk a Szűzt, akinek boszorkányos az alakja. Az Ikrek hajóban ülve hadakoznak a Bikával, a hajó helyettesíti a Rák jegyét. Megtaláljuk az Oroszlánt, Ikreket, Bikát, Skorpiót, Nyilast, a Bakot és a Halakat is óriási bálnával kiegészítve.

Eltérés van a Bika megjelenítésében, melyet levágott fejjel jelölnek. Ábrázolásának értelme, üzenete egyezik a jegyhez kapcsolható korábbi értelmezésünkkel, a „győzedelmes–elvesztett háború” tradíciójához. Itt meg kell még emlétenünk, hogy az Akitu fesztivál eszmeiségét őrizték a druida papok is. A szent nász – a szakrális király és főpapnő–Istennő között – után válhatott országuk termékennyé. Ez összekapcsolódott a papok bikaáldozatával, mely a királyság szentesítésének része volt.

Másik eltérés a Mérleg jegynél található, amelyet Galamb-ként jelenítettek meg. A megoldás kreatív: a mérleg karjait a galamb szárnyai alkották újra, de míg a többi jegy sorrendben jelenik meg, ez helyileg beljebb található a zodiákus körétől.

A Bak jegyet Egyszarvúként mutatták és az azt követő jegy Főnix madarat, nem Vízöntőt ábrázol. Miért alkothattak más szimbólumokat?

Az eltérés azt a korábbi megállapításunkat támaszthatja alá, miszerint a Vízöntő jegy az Özönvíz jele és nem az őszi esőzéseké. Anglia egész évben csapadékos, ez a hagyományos magyarázat itt nem alkalmazható. Az ábrázolt Főnix madár a feltámadás és az újrakezdett élet szimbólumaként azonban illeszkedik a túlélő Noé és az emberiség újrakezdéséhez. Kapcsolódhat a kelta ősökre való emlékezés, a 'Samhain' naphoz, október 31-ről november 1-re tartották az Ősök ünnepét, melyből mára Mindenszentek és Halloween lett. Így valóban az elpusztult ősökre emlékezünk évezredek óta.

Azonban ezeknél egyszerűbb, de nem kevésbé meglepő magyarázata is lehet a Főnix madár jelének. Wales bárdjai és druidái egy jól ismert mitológiakört ápoltak, Arthur (Arthus) mondakörét. Ebben az esetben a zodiákus és az Arthur történet között közvetlen kapcsolat van, ugyanis a Főnix földképének központjában, szemnél, található meg Arthur legendás vára, Glastonbury Thor. A kialakított madár csőrénél a néphit szerint az élet titkát rejtő kút helyezkedik el. Mindenesetre nem gondolhatjuk véletlennek ezt az egybeesést.

---

³ Mesterházy Zsolt: „A keletiek (kelták). A keletiek (kelták) kialakulása.” *A Magyar Ókor. A nagy ókori világháború és a 'Róma-szindróma' (avagy az indoeurópai történetírás cáfolata. Keletiek [kelták] és társhoniak [etruszkok])* 1/4.

<http://www.angelfire.com/realms3/hmult1/konyv3/mokoraa.htm#r007>. Módosítva: 2014. július 1. 13:13:29.

Gilgamesnél konkrétan összekapcsolhattuk az eposzt a sumerek rekonstruált zodiákusával.⁴ Glastonburyben nyilvánvaló fizikai kapcsolat van a mítosz helyszíne és a csillagok földön ábrázolt köre között. Ez mindenesetre több mint különös. Vajon az itt fekvő zodiákushoz kapcsolódik legendakör? Ha igen, miért?

Arthur Pendragon mondáival nehezebb dolgunk van, mint Gilgamesével. Gilgames története évezredekig változtatás nélkül pihenhetett a föld alatt, azonban Arthur legendájánál nem találhatunk olyan forrást, ahol ne lettek volna változtatások. Az átírásban döntő volt az egyház szerepe, a szójhagyomány útján terjedő történeteket ciszterci szerzetesek gyűjtötték össze és írták át a XII. században, így keresztény és a divatos lovag eszmények hatása is érezhető, s a történet 'bestselleré' vált. Vajon mi az eredeti Arthur történet, hol keletkezett és milyen mértékűek a mesés elemek? Nem csupa hazugság, nem tisztán igaz, nem csupa oktondiság, nem tiszta értelem, a mesemondók oly sokszor elmondták, s oly mesésen felcicomázták történetünket, hogy már az egészét mesének érezzük, mondta a történetről Wace már a XII. században.⁵ Littleton és Malcor elemzése alapján jogosan gondoljuk, hogy Arthur-legendakör „iráni eredetű magra, a nártregékhez hasonló alapokra épül, amire aztán kelta legendarétegek rakódtak, s a római birodalom kultúrája is hatással volt”⁶

Glastonbury temploma a néphit szerint a csillagok temploma. William of Malmesbury szerint a tizenkét titok helye, mely őrzi az égi szentséget itt a földön.

Arthur mondakörében az átírások után is nyilvánvaló utalások vannak a csillagokra és az égi egyenlítőre. Például Merlin megalkotta Arthur atyjának Uther Pendragnak a kerekasztalt a „világ hasonlatosságára”, mely a mennyek kör alakját tükrözi. A szövegekben állandóan ismétlődik a tizenkettes szám: tizenkét hónapja hajszolom, tizenkét lovag érkezett, tizenkét nap múlva meg is érkeztek, tizenkét nagy ütközet, tizenkét király, tizenkét szoboralak, tizenkét hónap múltán, tizenkét hónapon keresztül misét mondott. Miért? Mert jól hangzó szám, vagy talán rá akarják irányítani figyelmünket valamire. Természetesen a zodiákus 12 jegyére gondolunk. Még különösebb, hogy az események között hasonló elemeket fedezhetünk fel a Gilgames eposzában találhatóéhoz.

---

⁴ Huszárik László: „A csillagképek nevének eredete.” *Acta Historica Hungarica Turiciensia* XXVII. évfolyam 1. szám, 9-18.

⁵ Wace of Jersey: *Roman de Brut*. 1154 körül. C. Scott Littleton–Linda A. Malcor: *Szkitiától Camelotig. Az Arthur királyról, a Kerekasztal Lovagjairól és a Szent Grálról szóló legendák eredetének radikális újraértelmezése*. Fordította: Bihari Gábor és Varga Ferenc. Szkíta Szarvas Könyvkiadó. Nyíregyháza, 2005.

http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=9&ved=0CEwQFjAI&url=http%3A%2F%2Fddl4.data.hu%2Fget%2F0%2F4695034%2FScottLittleton-SzkitiatolCamelotig.pdf&ei=paWyU9afJoGxywO6loH4AQ&usq=AFQjCNEVaIXeQJ_t6VQOzRa91ecBcFqvQw&bvm=bv.69837884,d.bGQ&cad=rja Módosítva: 2007.09.16. 18:36:03.

⁶ Uo. 22.

Anyja tradíciók szerint Atlantiszból származó nő, Igraine hercegnő. Atyja Uther Pendragon, akit Merlinnek kellett átváltoztatnia Igraine férjének képmására, hogy beteljesüljön Pendragon vágya. Ha úgy tetszik, két faj találkozása történt a nászban. Arthur fogantatása varázslat útján jöhetett létre, életét is végigkísérte a varázslat.

Hűséges társa Myrddin Wyllt, vagyis Merlin a Vad, miképp Gilgamesnek az állatvilágból származó Enkidu. A barátok életük során segítették a hétköznapiakban és csatáikban uralkodóikat, elvesztésük után mindketten megkeseredtek.

Arthurt a korai krónikák zsarnoknak ábrázolták, jelzői között 'A Rettenetes' és a 'Vörös Pusztító' szerepelt, amint Gilgames is városa zsarnoka volt. A gyermek Merlin Arthurt Cornwall vad disznajaként jósolta.⁷

Arthurt összekapcsolták a régibb mítoszok az isteni minőséggel koronázás után. Gilgames 2/3 rész isten 1/3 részben emberi származású volt.

Arthurnak unokaöccse Ewilod sasként mesél a Túlvilágról, Gilgamesnek Enkidu.

Arthur sebesülése után – Preiddeu Anwun költemény szerint – csónakkal kel át a túlvilágra. Ez a motívum szintén megtalálható Gilgames történetében.

Arthur megszerzi és felhossa a csodálatos üstöt, mellyel a holtakat életre lehet kelteni. Gilgames sem másért ment hajón a alvilágba, mint az élet titkáért, melyet megszerez, de el is veszít.

A kelták cauldronja az a varázslatos üst, mely a keresztény átírás költészetében az élet kelyhévé, Sangraállá vált. A szent kehelyről sokan tartják úgy, hogy az Glastonbury Thor vára előtti kútban van elrejtve. Ez a kút található a Főnix madár csőrénél. A madár így képletesen az élet vízből meríthet. Arthur sírját 1191-ben fedezték fel Glastonbury apátságában, csontjai azonban a XVI. században eltűntek. Mondája szerint szigeten temették el, és Glastonbury mellett vaskori tavi falut tártak fel. A néphit pedig úgy tartja, kardját a város melletti, mára kiszáradt tóban dobta el Bedivere lovag. A Főnix ábráját az a város alkotja, melynek neve is tartalmazza a temetkezést. A kivájt fatörzs koporsójában talált ólomkereszt szövege szerint: "Itt nyugszik a híres Arthur király Avalon szigeten", ahol az Alvó Úr Jövendő Király lehet.⁸

Természetesen vannak különbözőségek a történetek között, például Arthur történetében nem jelenik meg a barát felett ítélkező isteni ítélőszék, viszont a zodiákus Mérleg jegye Galamb lett! A túlvilágról nem kapjuk meg a Vízözön leírását Arthurnál, mint Gilgamesnél, azonban a Vízöntő jegye Főnix madárrá változott! A mítoszok különbözőségeit tükrözi a zodiákus változtatása! Ez a tény közvetetten erősíti meg azt, hogy az alkotások tudatosan történtek, és amint Gilgamesnél megállapítottuk nem az égbolt csillagainak hasonlóságai döntöttek elsősorban az égövi jegyek elnevezésénél.

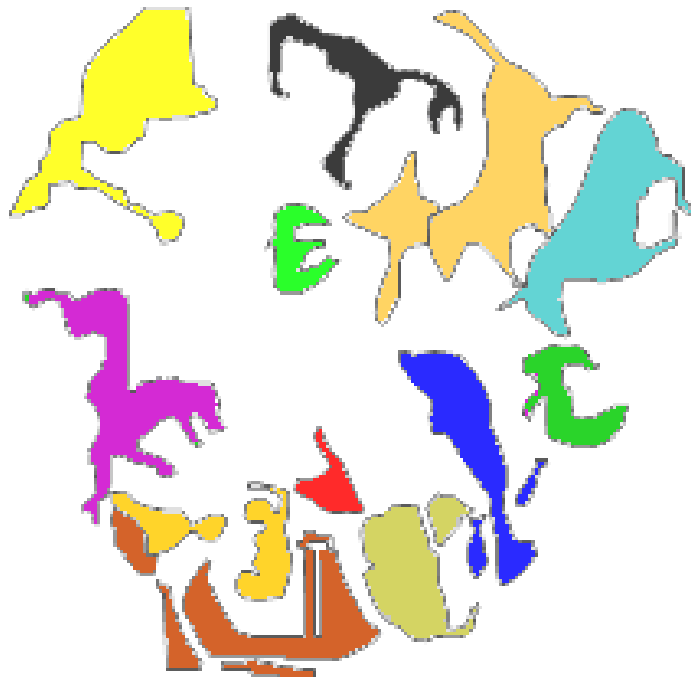
---

⁷ John Matthews: *Arthur király*. Egmont Hungary Kft., Budapest, 2004. 44.

⁸ Uo. 107.

1. ábra. A földképek körvonalai. A Glastonbury körül fekvő „földképek” tükörképként mutatják az égvi jegyeket.

2. ábra. A földképek körvonalait megfordítottuk és színeztük.

Vajon használható a zodiákus a Gilgames eposz előadásához hasonlóan? Igen. Feltehető, hogy a történet kelta, vagy annak iráni-kaukázusi elődje, illeszkedett az ábrákhoz. A módszer azonos, olvasási módunk kiindulópontja, a Szűz

jegyje a Teremtés. Innen 180 fokot haladunk az óramutató járásával ellentétesen, ezután megegyezőleg.

Szűz — Boszorkányos megjelenítésű. Arthur (Arthus) varázslattal született, a „boszorkánymester” Merlin segítségével.

Oroszlán — A felnövekvő király szimbóluma, ő az, aki majd „oroszlánmód” harcol.

Ikrek — Két szereplő is alkalmas a hűséges társ jegyéhez. Arthur életét csak kísérik, kitartó társa Merlin. A másik lehetőség sir Kay (Cei), Arthur „tejtestvére.” Mindketten hűségesek Arthurhoz.

Bika — Az északiakkal való nagy háborúság története, a tizenkét nagy ütközet megvívása. – Arthur háborúi során szembeszáll a Szt. Michell hegy borzalmas óriásával, melynek nemző szervét metszi le, majd a fejét. Amiért ez említésre érdemes, az, hogy Arthur is álmodt látott harca előtt, miképpen Gilgames. A győzelem után nem Gilgames, hanem Enkidu vágta le a Cédruserdő őrének fejét, amint Arthur is társára, sir Kay-ra ruházta ezt a feladatot. Ez a harc azonban időrendben később következik, legalábbis Thomas Malory feldolgozásában.

Galamb (Mérleg helyett) — A béke jelképe. Jelentheti a házasságát, mely az országával való egybeforrását jelezte. – Elvette kelták által istennőként tisztelt „Virágos Menyasszonyt”, Guinevert (Gwenhywfart).⁹ A történetek szerint a szent nász útján szent királlyá válik és béke lesz birodalmában.

Skorpió — Merlin, a hűséges barát halála.

Nyilas — Arthur a nagy király, Róma császára lesz. Őseire emlékeznek, akik ama föld urai voltak.

Bak — Az élet titkának, a szent Gralnak a keresése. Arthur a Prydwen nevű hajón a másvilágra indul.¹⁰ – Másik költemény is utal Arthur utazására: *El fogok menni Avalunba, valamennyi leány közül a legszebbhez, Argentéhoz, a királynőhöz, a legcsodálatosabb manóhoz, s ő begyógyítja majd minden sebemet, felépülök varázssitalokat kortyolva.*¹¹

Főnix (Vízöntő helyett) — Megtalálják az Üstöt a Szent Grált, Arthur eljut Avalonba. – *Arthur király nem halt meg ... újra el fog jönni ... itt, ebben a világban megváltoztatta életét.* (Feljegyzések szerint: Itt nyugszik a híres Arthur király Avalon szigetén.)

Halak — Sir Lancelot, a Tó Lovagjának halála.

Kos — Az áldozat. Talán a Kard visszaadása.

– Argante, a Tó titokzatos istennője, Arthur nagy segítője volt. Éppúgy fohászokdta hozzá, mint Szűz Máriához: *Úrnőm, úrnőm segíts meg, Istenem,*

---

⁹ Uo. 77.

¹⁰ Preiddeu Annwn. A másik világ kifosztása.

¹¹ Layamon: „The Brut in Arthurian Chronicles.” Idézi: John Matthews: *Arthur király*. 29, 87.

*nagy szükségem van arra, hogy eljőjj és segítségemre légy.*¹² Arthur hatalma tőle eredt, és hozzá tért vissza.

---

¹² Nora K. Chadwick: „The Celtic Realms.” Idézi: John Matthews: *Arthur király*. Uo. 71.. Matthews elemzése szerint Arthur fegyverének a neve, Excalibur, szarmata eredetre utal. Régebben Caliburn volt, fehér acél a chalybus (acél) és eburnus (fehér) szavakból származtatva. Matthews azt is érdekesnek találta, hogy a Kaukázus területéről származó szarmata kovácsok egy törzsét Kalybesnek nevezték. Littleton és Malcor munkája szerint: „Batraznak, az oszét hősök, a nártok vezérének Arthurhoz hasonlóan varázserejű kardja van. Miután apja haláláért bosszút áll a nártokon, a bűnbánó Batraz megparancsolja az életben maradt nártoknak, hogy a kardját dobják a tengerbe. A csodafegyver méretétől megdöbben nártok elrejtik a kardot, majd azt mondják vezérüknek, hogy teljesítették utolsó kívánságát. Ám csak Batraz tudja, mi történik, ha a kard vízbe merül, és könyörög a nártoknak, hogy valóban teljesítsék a parancsát. Amikor végre sikerül a tengerbe dobniuk a kardot, csoda történik: a víz hirtelen erősen felkavarodik, majd vérvörössé változik. Amint Batraz értesül erről, meghal, és a nártok eltemetik.”